

14 HAZİRAN
DÜNYA KAN BAĞIŞÇILARI GÜNÜ

Kan, tedavi ve acil müdahaleler için önemli bir araçtır. Yaşamını tehdit eden koşullardan muzdarip olan hastalara daha uzun yaşama ve daha yüksek yaşam kalitesi sağlar, karmaşık tıbbi ve cerrahi işlemleri destekler. Kan, her türlü acil durumda (doğal afetler, kazalar, silahlı çatışmalar vb.) yaralıları tedavi etmek için hayati önem taşır ve maternal/perinatal bakımda hayati önem taşıyan bir role sahiptir.¹

14 Haziran, ABO kan grubu sistemini bulan Nobel ödülü sahibi bilim insanı Karl Landsteiner'in doğum günü olması sebebiyle her yıl tüm dünyada "dünya gönüllü kan bağışçıları günü" olarak kutlanmaktadır. Amacı, ihtiyaç sahipleri için kan veren gönüllü kan bağışçıları kutlamak ve konuya toplumun dikkatini çekmektir.^{1,2}

Bu yıl tema olarak, acil durumlarda kan bağışına odaklanılmaktadır. Kriz veya acil durumda, doğal olarak bir insanın tepkisi "Ne yapabilirim? Nasıl yardımcı olabilirim?" şeklindedir. Bu nedenle, 2017 kampanyasının ilk sloganı: 'Ne yapabilirim?', ikincil mesajı ise: 'Kan verin, şimdi verin, sık sık verin.'¹

Tema, her insanın acil durumlarda yardımda bulunabileceğini ve bu yardımın değerinin büyük olduğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda, düzenli aralıklarla kanın verilmesinin önemli olduğu gerçeğine odaklanıp acil bir durum ortaya çıkmadan önce kan stokunun yeterli olması sağlanmaya çalışılmaktadır.¹

Bu yılki temanın hedefleri;¹

- ✓ Tüm insanları kan bağışı yapmaya teşvik etmek ve toplumların acil sağlık hizmeti hazırlıklarını güçlendirmek,
- ✓ Acil durumlarda kan ihtiyacı artışına hızlı cevap verecek kapasiteye sahip etkin ulusal kan bağışı programlarının kurulmasında yetkililere yardımcı olmak,
- ✓ Ulusal acil durum hazırlık ve müdahale faaliyetlerine kan nakli hizmetlerinin dahil edilmesini teşvik etmek,
- ✓ Yeterli arzı sağlamak ve yıl boyunca ulusal kan bağışı yapılmasına ilişkin halkı bilinçlendirmek,
- ✓ Düzenli aralıklarla kan bağışı yapan kişilere teşekkür etmek ve gençleri kan bağışında bulunmaya teşvik etmek;

¹ <http://www.who.int/campaigns/world-blood-donor-day/2017/event/en/> erişim:31/05/2017.

² <https://www.kizilay.org.tr/EtkinlikTakvimi/Detay/6> erişim:31/05/2017.

Bu doküman Dr. Nuray Ögütçü, Dr. Tuğba Meliha Fatma Ercan ve Dr. Meltem Şengelen tarafından 09.06.2017 tarihinde hazırlanmıştır. Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Ercan TMF, Ögütçü N, Şengelen M. Dünya Kan Bağışçıları Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-168.[İnternet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>.Erişim: 14.06.2017.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-168

✓ Uluslararası işbirliğini teşvik etmek, gönüllü bağışçı dünya çapında yaygınlaştırmak ve fikir birliğine varmak için kan emniyetini ve kullanılabilirliğini arttırmak.

Üç tür kan bağışçısı vardır:³ Gönüllü, Aile /akraba, ödemeli

2013'te, 167 ülkeden 122'sinde (%73'ü) bir ulusal kan politikası vardı. 167 ülkeden %65'inin (108 ülke) kan transfüzyonunun güvenilirliğini ve kalitesini kapsayan özel kanunları vardır:³

- ✓ Yüksek gelirli ülkelerin% 79'u,
- ✓ Orta gelirli ülkelerin% 64'ü, ve
- ✓ Düşük gelirli ülkelerin% 41'i bu kanunlara sahiptir.

Kan aynı zamanda sürekli bir ihtiyaçtır. Ülkemizde her 4 dakikada 1 ünite kan ihtiyacı gelişmektedir. Her kan bağışısı ise üç kişinin hayatını kurtarmaktadır. Dakikada 5 bağışçı 1dakikalık ihtiyacı ancak karşılamaktadır. ⁴

Kan bağışısı nasıl gerçekleşir? ⁵

1. Bilgilendirme ve form doldurma (Kan bağışçısı bilgilendirme formu, Kan bağışçısı kayıt formu, Kan bağışçısı sorgulama formu): 'Güvenli Kan Temini'nin ilk adımını oluşturmaktadır.
2. Kayıt: Kan bağışısı işlemi yasal bir süreçtir. Resimli, TC kimlik numarasını içeren ve yasa olarak geçerli bir kimlik (ehliyet, nüfus cüz danı vb.) ibraz etmeniz yasa gereği zorunludur.
3. Laboratuvar işlemleri: Kayıt işlemiyle beraber kan sayımı, tansiyon, nabız, ateş ve vücut ağırlığı ölçümü yapılır.
4. Doktor muayenesi
5. Kan bağışısı işlemi:
 - ✓ Kullanılan tüm malzemeler tek kullanımlık ve sterilidir.
 - ✓ Kan alımı işlemi en uygun bölge olan dirsek çukurunda gerçekleşir.
 - ✓ Kan alma işlemi yaklaşık 4-8 dk sürer.
 - ✓ Her kan bağışısında sadece 1 ünite kan bağışlanmaktadır. 1 ünite kan yaklaşık 450 ml ±%10 'dir.
6. İkram ve istirahat
7. Dikkat edilmesi gerekenler:
 - ✓ Sigara içilmemesi gerekmektedir.
 - ✓ Gün içerisinde kan alınan kolla ağırlık kaldırmaması, kapanan damar duvarındaki pıhtının açılmaması için önemlidir.
 - ✓ İlk 4 saat boyunca fazlaca sıvı tüketimi sağlanmalıdır.

3 <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs279/en/> erişim:31/05/2017.

4 <http://www.kanver.org/> erişim:31/05/2017.

5 <http://www.kanver.org/sayfa/kan-hizmetleri/kan-bagisi-nasil-gercekleisir/52> erişim:31/05/2017.

Bu doküman Dr. Nuray Ögütçü, Dr. Tuğba Meliha Fatma Ercan ve Dr. Meltem Şengelen tarafından 09.06.2017 tarihinde hazırlanmıştır. Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Ercan TMF, Ögütçü N, Şengelen M. Dünya Kan Bağışçıları Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-168.[İnternet]
<http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>.Erişim: 14.06.2017.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-168

- ✓ Sportif faaliyetlerinize bir gün ara verilmelidir.
- ✓ Aşırı sıcak ortamlarda (hamam, sauna) bulunulmamalıdır.
- ✓ Kan bağışladıktan sonra bağışçıların 24 saat işlerine ara vermeleri önerilir.
- ✓ Baygınlık hissi/baş dönmesi olursa bir yere uzanmalı veya başını iki dizinin arasına alacak şekilde oturmalıdırlar.